

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра ботаніки, дендрології та лісової селекції

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Директор ННІ ЛіСПГ
_____ Р.Д. Васишин
“ ____ ” _____ 2026 р.

“СХВАЛЕНО”
на засіданні кафедри ботаніки,
дендрології та лісової селекції
Протокол № ____ від “ ____ ” _____ 2026 р.
Завідувач кафедри
_____ Ю. М. Марчук

”РОЗГЛЯНУТО ”
Гарант ОП «НЗ Садово-паркове
господарство»
_____ О.В. Піхало

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ
ДЕКОРАТИВНА ДЕНДРОЛОГІЯ**

Галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина
Спеціальність НЗ «Садово-паркове господарство»
Освітня програма Садово-паркове господарство
ННІ лісового і садово-паркового господарства
Розробники: Маєвський Костянтин Васильович, доцент кафедри ботаніки,
дендрології та лісової селекції, канд. с.-г. наук, доцент;

Вступ

Мета навчальна практика з декоративної дендрології – закріплення знань, які студенти одержали під час теоретичного курсу та практичних занять, ознайомити студентів з видовим різноманіттям дендрофлори України та Євразії, з різними лісовими формаціями, їх видовим складом і особливостями, застосуванням деревних видів, культиварів та їх декоративних якостей у садово-парковому будівництві. Глибина і об'єм знань, одержаних з декоративної дендрології допомагають студентам краще засвоїти інші, пов'язані з нею, дисципліни, виходячи з діалектичної єдності середовища і рослинного організму. Декоративна дендрологія дозволяє студентам пізнати, що зв'язки між середовищем і рослинами багатофакторні, філогенетично обумовлені, що в системі «рослина-середовище» більш рухомими, динамічними і менш стійкими є рослини.

Завдання практики - докладно вивчити найбільш цікаві для містобудівництва декоративні властивості видів деревних рослин, ознайомитись у достатній мірі з їх біологічними та екологічними особливостями для найбільш раціонального використання в зеленому будівництві різних регіонів України. При вивченні декоративної дендрології студенти використовують знання, здобуті ними під час освоєння ботаніки, ґрунтознавства, лісової метеорології, фізики, хімії.

Набуття компетентностей:
інтегральні компетентності (ІК):

1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми професійної діяльності у галузі вирощування декоративних рослин, фітодизайні та флористиці, проектування, створення та експлуатації об'єктів садово-паркового господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів рослинництва, ландшафтної архітектури, садово-паркового будівництва та екології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

1. Здатність застосовувати знання зі спеціалізованих підрозділів науки (екології, ботаніки, дендрології, фізіології рослин, генетики та селекції декоративних рослин, ґрунтознавства міських екосистем, агротехніки вирощування декоративних рослин, проектування, формування та експлуатації

компонентів садово-паркових об'єктів, захисту декоративних рослин від шкідників та хвороб, механізації садово-паркових робіт тощо).

7. Здатність проектувати, створювати та експлуатувати компоненти рослинних угруповань на об'єктах садово-паркового господарства.

11. Здатність зберігати та охороняти біологічне різноманіття на об'єктах садово-паркового господарства, підвищувати їх екологічний потенціал.

13. Здатність застосовувати базові знання з екології, природно-заповідної справи та біоценотичного підходу в процесі збереження та реновації садово-паркових об'єктів.

Програмні результати навчання (ПРН):

5. Володіти на операційному рівні методами спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, культивування декоративних рослин та рослинних садово-паркових угруповань, підтримання їх декоративності, стійкості і стабільності в умовах комплексної зеленої зони міста.

9. Проектувати та організовувати заходи із вирощування садивного матеріалу декоративних деревних рослин відкритого і закритого ґрунту та формувати об'єкти садово-паркового господарства відповідно до сучасних наукових методик і вимог замовника.

16. Володіти знаннями, розумінням із фундаментальних наук, впроваджуючи їх у комплексному вирішенні питань природоохоронної діяльності, структури природо-заповідних територій, сучасних урбанізаційних процесів та оцінки інтродукованих рослин в урбофітоценози.

18. Демонструвати знання щодо сучасних та інноваційних методів проектування об'єктів різного функціонального призначення, будівництва, експлуатації та підвищення їх біологічної стійкості, екологічних принципів використання природних ресурсів в умовах урбанізованого середовища.

Бази практики ботанічний сад НУБіП України, НБС ім. М.М. Гришка НАНУ, насадження НПП «Голосієвський», Ботанічного саду ім. О.В. Фоміна Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Сирецького дендрологічного парку, садовий центр «Єва», декоративні насадження м. Києва.

Організація проведення практики

Відповідно до навчального плану для виконання програми літньої практики з декоративної дендрології відводиться 50 академічних години. Практика триває два календарні тижні.

Зміст практики

Збір та оформлення гербарію облистяних пагонів деревних видів та їх культиварів.

Вивчення видового різноманіття дендрофлори України.

Вивчення видового та внутрішньовидового різноманіття покритонасінних та голонасінних деревних видів культивуємих в Україні.

Інвентаризація декоративних насаджень, оцінка стану та декоративних якостей деревних рослин.

Таблиця 1

Орієнтовний тематичний план

Назва теми	Кількість годин		
	Всього	із них	
		аудиторні	самостійна робота
Тема 1. Збір та оформлення гербарію (фотогербарію) облистяних пагонів деревних видів та їх культиварів	2	1	1
Тема 2. Вивчення асортименту деревних рослин, які використовуються в міських зелених насаджень			
Тема 3. Вивчення дендрофлори України та Євразії			
Тема 4. Вивчення видового та культиварного різноманіття покритонасінних та голонасінних деревних видів			
Тема 5. Вивчення видового та культиварного різноманіття покритонасінних та голонасінних деревних видів			
Тема 6. Інвентаризація, оцінка стану та декоративних якостей деревних рослин			
Тема 7. Визначення видового та культиварного різноманіття деревних видів, оформлення гербарію	5	2	3
Тема 8. Підготовка та здача звіту з практики. Захист та здача гербарію деревних видів в облистяному стані	5	2	3
Всього	12	5	7

Індивідуальні завдання

Гербарій облистяних пагонів у кількості не менше **125** видів кожен студент збирає під керівництвом викладача. Пагони гербарних зразків повинні мати довжину 25-30 см, характерне забарвлення листя і колір пагонів, повністю

сформовані бруньки. Зразки, які в процесі сушіння втратили природне забарвлення (почорніли та ін.), потрібно замінити іншими зразками цього ж виду. В період сушіння зразків необхідно визначати назву виду, культивару, а також систематизувати рослини за родинами і родами. Після складання списку видів та культиварів гербарію до зразків прикріплюють бірки, виготовлені із щільного паперу, розміром 1×1 см та проставляють на них номери згідно зі списком зразків. Зразки пагонів поміщають у гербарні листи і згруповують за родинами, а весь гербарій разом зі списком вкладають у папку.

Методичні рекомендації

Роботи, які виконуються студентами в процесі літньої навчальної практики, діляться на польові та камеральні. До польових робіт відносяться: збір гербарію, інвентаризація окремих ділянок насаджень на території НУБіП України. До камеральних робіт відносяться: визначення та оформлення гербарію, складання списку деревних та кущових рослин, захист та здача гербарію.

Орієнтовний тематичний план екскурсій (виїзних занять)

Назва теми	База проведення занять	Кількість годин
Збір та оформлення гербарію (фотогербарію) облистяних пагонів деревних видів та їх культиварів	Ботанічний сад НУБіП України	3
Вивчення асортименту деревних рослин, які використовуються в міських зелених насаджень	Садовий центр «Єва», парки та вуличні насадження м. Києва	10
Вивчення дендрофлори України та Євразії	Нац. бот. сад ім. М.М. Гришка НАН України	10
Вивчення видового та культиварного різноманіття покритонасінних та голонасінних деревних видів	Ботанічний сад ім. акад. О.В. Фоміна КНУ ім. Т. Шевченка	5
Вивчення видового та культиварного різноманіття покритонасінних та голонасінних деревних видів	Сирецький дендрологічний парк	5
Інвентаризація, оцінка стану та декоративних якостей деревних рослин	Ботанічний сад НУБіП України	5

Матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення практики студентів

1. Зразки пагонів голонасінних.
2. Зразки шишок голонасінних.
3. Гербарій пагонів покритонасінних в облистяному стані.
4. Гербарій пагонів покритонасінних в безлистому стані.
5. Зразки насіння досліджуваних деревних видів.
6. Карти ареалів основних лісоутворюючих видів.
7. Експозиційні стенди зі зразками пагонів, шишок, насіння.
8. Таблиці, схеми, рисунки, слайди.
9. Колекція деревних видів в Ботанічному саду НУБіП України.
10. Секатори, мірні вилки, гербарні папки, фотоапарати.

Вимоги до написання звіту

Звіт пишеться українською мовою відповідно до ДСТУ 3008:2015 — «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання». Загальний об'єм звіту повинний складати не менше 20 сторінок друкованого тексту, але водночас не перевищувати 40 сторінок.

Форми та методи контролю

Форма контролю – залік. За результатами проходження навчальної практики кожна бригада пише та подає керівнику практики відповідно оформлений звіт. Кожен студент збирає та здає керівнику гербарій обслинених пагонів покритонасінних деревних рослин. Після перевірки звіту керівником проводиться співбесіда з усіма членами кожної бригади за результатами якої виставляється відповідний бал.

Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Познякова С. І. Декоративна дендрологія. Голонасінні : навч. посіб. Харків : ДБТУ, 2024. 328 с.
2. Масальський В. П. Дендрологія : навч. посіб. Біла Церква : БНАУ, 2025. 236 с.
3. Кузнецов С. І., Кушнір А. І., Левон Ф. М., Пушкар В. В., Суханова О. А., Кузнецова М. С., Гончаренко Б. В. Асортимент дерев, кущів та ліан для ландшафтного будівництва України. Київ : ЦП «КОМПРИНТ», 2020. 321 с.
4. Кохно М. А., Гордієнко В. І., Захаренко Г. С. та ін. Дендрофлора України. Дикорослі й культивовані дерева й кущі. Голонасінні : довідник / за

ред. М. А. Кохна, С. І. Кузнецова ; НАН України, Нац. ботанічний сад ім. М. М. Гришка. Київ : Вища школа, 2001. 207 с.

5. Кохно М. А., Пархоменко Л. І., Зарубенко А. У. та ін. Дендрофлора України. Дикорослі й культивовані дерева і кущі. Покритонасінні. Ч. 1 : довідник / за ред. М. А. Кохна. Київ : Фітосоціоцентр, 2002. 448 с.

6. Кохно М. А., Трофименко Н. М., Пархоменко Л. І. та ін. Дендрофлора України. Дикорослі й культивовані дерева і кущі. Покритонасінні. Ч. 2 : довідник / за ред. М. А. Кохна, Н. М. Трофименко. Київ : Фітосоціоцентр, 2005. 716 с.

Додаткова література

8. Dirr M. A. Dirr's Encyclopedia of Trees and Shrubs. Portland : Timber Press, 2020. 952 p.

9. Harris R. W., Clark J. R., Matheny N. P. Arboriculture: Integrated Management of Landscape Trees, Shrubs, and Vines. 5th ed. New York : Pearson, 2020. 592 p.

10. Thomas P. Trees: Their Natural History. 3rd ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2021. 395 p.

11. Gilman E. F., Watson D. G. An Illustrated Guide to Pruning. 4th ed. Clifton Park : Delmar Cengage Learning, 2021. 448 p.

12. Koeser A. K., Hauer R. J. Urban Tree Risk Management: A Community Guide to Program Design and Implementation. Champaign : International Society of Arboriculture, 2021. 362 p.

13. Ruter J. M., Chappell M. R. Woody Ornamentals for Cold Climates. New York : Springer, 2023. 411 p.

14. Idžojtić M. Dendrology: Cones, Flowers, Fruits and Seeds. Amsterdam : Elsevier, 2019. 900 p.

15. Hirons A., Sjöman H. Tree Species Selection for Green Infrastructure. London : Routledge, 2019. 382 p.

16. Sjöman H., Bassuk N. Planting in a Post-Wild World. Portland : Timber Press, 2019. 360 p.

17. Watson G., Hewitt A., Cusic M., Lo M. The Management of Tree Root Systems in Urban and Suburban Settings. Arlington Heights : International Society of Arboriculture, 2020. 240 p.

18. Phillips R. Trees of North America and Europe. London : Pan Macmillan, 2020. 288 p.

Інформаційні ресурси

19. World Flora Online : website. URL: <https://www.worldfloraonline.org> (дата звернення: 22.06.2026).

20. Plants of the World Online : website. URL: <https://powo.science.kew.org> (дата звернення: 18.06.2026).

21. Global Biodiversity Information Facility (GBIF) : website. URL: <https://www.gbif.org> (дата звернення: 18.06.2026).

22. International Dendrology Society : website. URL: <https://www.dendrology.org> (дата звернення: 18.06.2026).